

POLITIKA ZAŠTITE DECE I MLADIH SAVEZA IZVIĐAČA SRBIJE

Usvojena od strane Skupštine Saveza izviđača Srbije

01. 06. 2025.

POLAZNE OSNOVE

Politika zaštite dece i mladih SIS zasniva se na odgovarajućoj politici Svetske organizacije skautskog pokreta (WOSM) "Safe From Harm", primenjujući one njene delove koji se odnose na nacionalni nivo.

SIS će informisati WOSM o sprovođenju Politike zaštite dece i mladih u skladu sa zahtevima WOSM-a. Za bolje razumevanje pozadine ove Politike, preporuka je da se pročita prevod WOSM-ove politike „Safe From Harm“.

UVOD

Ova Politika primenjuje se na svim nivoima delovanja SIS: nacionalnom, lokalnim, gradskom i u svim odredima izviđača. Pojedini subjekti ove politike su:

- deca i mladi,
- brđani (volonteri i profesionalci),
- svi spoljni akteri uključeni u podršku izviđaštvu.

Odgovornost za sprovođenje ove Politike je na odraslim osobama koje deluju na svim nivoima, a posebno na onima koji su nadležni za vođenje i upravljanje SIS kroz razvijanje i sprovođenje programa za decu i mlade, upravljanje odraslima ili obavljanje bilo koje druge upravljačke ili podržavajuće uloge.

Strukturama SIS na svim nivoima poverena je odgovornost da obezbede odgovarajuće resurse predviđene za sprovođenje ove Politike, uzimajući u obzir odgovarajući nivo i opseg njihove uloge. Ova Politika utvrđuje i odgovornosti tela upravljanja SIS kao i drugih struktura i uloga koje imaju u usvajanju, prilagođavanju i sprovođenju ove Politike, kao i sprovođenju postupaka potrebnih za redovno preispitivanje njenog sprovođenja.

DEFINICIJE

Zaštita dece i mladih

U kontekstu izviđaštva, zaštita dece i mladih obuhvata čitav niz strategija, sistema i postupaka koji imaju za cilj promovisanje dobrobiti, bezbednosti i pozitivnog razvoja dece i mladih kao prioriteta svih izviđačkih aktivnosti.

Sprovođenje ove Politike zahteva postojanje sistemskog pristupa situacijama koje mogu uticati na dobrobit, razvoj i bezbednost dece i mladih.

Zaštita i promovisanje dobrobiti dece i mladih podrazumeva:

1. zaštitu dece i mladih od zlostavljanja,
2. sprečavanje štete po zdravlje ili razvoj mlade osobe,
3. mere koje obezbeđuju da izviđaštvo pruža deci i mladima zdravu sredinu u kojoj mogu da rastu i razvijaju se
4. preduzimanje mera za promovisanje bezbednosti dece i mladih u svim mogućim situacijama.

Bezbedno okruženje

Bezbedno okruženje je okruženje koje promoviše dobrobit dece i mladih i podržava njihov razvoj, dok istovremeno teži rešavanju i sprečavanju štetnih postupaka.

Bezbedno okruženje omogućava razvoj dece i mladih, kao i razvoj pozitivnih i zdravih međuljudskih odnosa (deca i mladi - deca i mladi, deca i mladi - odrasli, odrasli - odrasli).

Štetna dela i okolnosti

Ovaj pojam se odnosi na bilo kakav štetan učinak na fizičku, emocionalnu ili psihološku dobrobit i integritet osobe.

Zlostavljanje

Možemo razlikovati različite tipove zlostavljanja (poput fizičkog, psihološkog ili emocionalnog) i govoriti o različitim oblicima (vršnjačko nasilje, zanemarivanje, seksualno iskorišćavanje). Važno je prepoznati da deca i mladi ljudi mogu istovremeno biti izloženi jednom ili više oblika zlostavljanja, a zlostavljanje se može odvijati kod kuće, u školi, na izviđačkim aktivnostima ili bilo gde drugde.

Opšte uzeto, zlostavljanje podrazumeva sve ono što pojedinci ili institucije čine ili ne čine, a što direktno ili indirektno nanosi bilo kakvu štetu deci ili mladima na psihičkom i/ili fizičkom nivou i time ugrožava siguran i zdrav razvoj u odrasloj dobi.

Zloupotreba tradicija, onemogućavanje jednakog razvoja obrazovanja za devojčice i dečake, nedostatak rodne ravnoteže ili nedostatak podrške deci i mladima sa različitim potrebama i teškoćama, primeri su situacija u kojima su deca i mladi izloženi zlostavljanju.

Obaveza izviđaštva je da radi na sprečavanju bilo koje od ovih vrsta zlostavljanja i ispravno reaguje ako se ona dogode.

Deca i mladi

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta reč „dete“ definiše kao „ljudsko biće ispod uzrasta od 18 godina“.

Zakon o mladima Republike Srbije definiše „mlade“ kao lica od navršanih 15 godina do navršanih 30 godina života.

SIS prepoznaje potencijalnu opasnost od zlostavljanja i iskorišćavanja svakog pojedinog deteta te naglašava važnost brige o njihovoj dobrobiti.

Starosne kategorije u SIS prilagođene su razvojnim fazama dece i mladih, a raspon godina korisnika programa za decu i mlade definisan Statutom i Programom SIS.

Odrasli

Odrasli su punoletne osobe, volonteri ili profesionalci, koji pomažu u razvoju i sprovođenju programa za decu i mlade, pružaju podršku drugim odraslim osobama ili podržavaju razvoj organizacije.

Neophodno je da svaka odrasla osoba razume svoju ulogu i odgovornosti koje ima prilikom obavljanja te uloge u procesu stvaranja bezbednog okruženja za decu i mlade.

SVRHA

Svrha ove Politike je:

- postići potpuno razumevanje pojma i važnosti dobrobiti dece i mladih kod svih onih koji učestvuju u izviđaštvu ili na njega neposredno ili posredno utiču;
- uspostaviti okvir za razvoj i sprovođenje potrebnih procedura na nacionalnom, lokalnom ili gradskom, odredskom nivou, s ciljem stvaranja bezbednog okruženja za svu decu i mlade, kao i odrasle osobe u SIS.

IZJAVA

SIS razvija ovu Politiku, kao i Program zaštite dece i mladih te povezane sprovedene akte, kako bi u potpunosti zaštitio izviđače od svih štetnih delovanja i okolnosti. To postizemo razvijajući nacionalni okvir s lokalnom efikasnošću koji promoviše dobrobit, zdrav razvoj i bezbednost sve dece i mladih, kao i odraslih osoba uključenih u izviđačke aktivnosti.

Stvaranje sigurnog okruženja obuhvata, između ostalog, sledeće nivoe:

- razvoj sistemskog pristupa zaštiti i njegovo stalno unapređivanje,
- edukaciju svih aktera (dece i mladih, odraslih volontera i zaposlenih, roditelja, predstavnika škola i drugih ustanova i organizacija),
- sprovođenje izviđačkih aktivnosti uvek imajući u vidu bezbednost svih učesnika,
- podizanje svesti o važnosti promovisanja dobrobiti za sve,
- posvećenost ravnopravnom uključivanju svakog deteta i mlade osobe u izviđačke aktivnosti, bez obzira na eventualne teškoće ili invaliditet,
- usmerenje na pozitivan rast i razvoj svakog pojedinca.

Ova Politika je u skladu s Misijom izviđačkog pokreta, doprinoseći celokupnom razvoju dece i mladih i osnažujući ih za preuzimanje aktivne uloge u društvu.

SISTEM ZAŠTITE DECE I MLADIH

Sprovođenje Politike "Zaštita dece i mladih" zahteva uspostavljanje sistemskog pristupa promociji dobrobiti, prevenciji, kao i pravovremenom prepoznavanju i reakciji na situacije koje mogu uticati na razvoj i bezbednost dece i mladih. Sistem zaštite dece i mladih definisan je ovom Politikom, a razrađen Programom zaštite dece i mladih u SIS, te dopunjen drugim programima.

Politiku "Zaštita dece i mladih" donosi Skupština SIS, a predlog njene revizije, kao i Program zaštite dece i mladih, donosi Starešinstvo SIS na osnovu stručnog mišljenja i predloga tima za zaštitu dece i mladih.

Elementi sistema zaštite dece i mladih u SIS su:

1. Strukture odgovorne za sprovođenje pojedinih mera i aktivnosti sistema

Strukture za sprovođenje sistema zaštite dece i mladih u SIS odgovorne su za sprovođenje mera i aktivnosti koje definiše ova Politika, na način detaljnije objašnjen u Programu zaštite dece i mladih. Spomenute strukture deluju na četiri nivoa:

1. nacionalni nivo,
2. lokalni nivo,
3. odredski nivo.

Svaki nivo sprovodi mere i aktivnosti vezane uz promociju bezbednosti dece i mladih, prevenciju, detekciju i reakciju, te podršku, u skladu s mogućnostima i odgovornostima pojedinog nivoa.

2. Mere i aktivnosti po nivoima delovanja u SIS

Nadalje, sistem zaštite dece i mladih podrazumeva niz mera i aktivnosti nužnih za stvaranje bezbednog okruženja za decu i mlade, ali i sve druge koji učestvuju u izviđačkim aktivnostima.

Budući da stvaranje bezbednog okruženja podrazumeva različite postupke, od promocije dobrobiti i sprečavanja štetnih događaja do odgovarajuće reakcije ako do takvih događaja dođe, mere i aktivnosti su podeljene u četiri akcijske jedinice:

a. Promocija

Promocija podrazumeva aktivan rad na unapređenju dobrobiti i promociji bezbednog okruženja u izviđačkim aktivnostima. Informisanjem dece i mladih, odraslih i svih drugih aktera o svrsi ove Politike i aktivnostima koje se na njoj zasnivaju, značajno doprinosimo razvoju svesti o važnosti zaštite dece i mladih u SIS.

b. Prevencija

Prevencija obuhvata sve one postupke koji imaju za cilj sprečavanje štetnih uticaja i situacija koje mogu negativno uticati na decu i mlade. Aktivno delovanje na prevenciji je ključno za stvaranje bezbednog okruženja jer omogućava značajno smanjenje potencijalnih štetnih uticaja. Ključna preventivna aktivnost je edukacija o zaštiti dece i mladih.

c. Detekcija i reakcija

Detekcija i reakcije odnosi se na sve mere koje preduzimamo ako dođe do situacije koja može negativno uticati na decu i mlade. Svaki nivo ima odgovornost za pravovremenu reakciju i postupanje kako bi situacija što pre bila prekinuta i sprečeni dodatni štetni uticaji. U cilju učenja iz takvih iskustava, na nacionalnom nivou vodi se evidencija o situacijama i postupcima.

d. Podrška

Podrška podrazumeva sprovođenje aktivnosti koje imaju za cilj osnaživanje dece i mladih nakon štetnih događaja i omogućavanje njihovog ponovnog učešća u izviđačkim aktivnostima na bezbedan način.

3. Procedure i protokoli o postupanju u slučaju štetnih delovanja

SIS donosi protokole o postupanju u slučaju događaja koji mogu izazvati negativne posledice po decu i mlade, a koji obavezuju sve odrasle u izviđaštvu na pravovremeno i prikladno reagovanje. Ovi protokoli i procedure zasnovani su na protokolima o postupanju koje donosi Vlada Republike Srbije, a koji su povezani sa područjem zaštite dece i mladih te pravilima ponašanja i pravilima sigurnosti koja definiše SIS.

Protokoli i procedure opisuju postupanja u slučaju sumnje ili saznanja o vršnjačkom nasilju, nasilju u porodici, zlostavljanju i zanemarivanju.

Takođe, SIS definiše proceduru o primanju pritužbi ili izražavanju zabrinutosti u vezi sa štetnim delovanjima u SIS, koje može podneti svaki član ili bilo koja druga osoba. Sa ovom procedurom su upoznati svi (deca i mladi, roditelji, volonteri i zaposleni), a ona je i javno dostupna.

O postupanju po protokolima se sastavljaju službene beleške koje su izviđačke jedinice, gradski i pokrajinski Savezi i SIS dužni nadležnim telima da dostave na zahtev.

4. Vaspitno-obrazovni sadržaji namenjeni deci i mladima

SIS kontinuirano kreira materijale namenjene sprovođenju aktivnosti za različite uzraste, koji su dostupni za korišćenje svim izviđačkim Jedinicama. Takođe, pruža pomoć i podršku pri sprovođenju razrađenih aktivnosti izviđačkim vođama koji to zatraže i upućuje zainteresovane izviđačke vođe na druge relevantne resurse.

Dodatni naglasak stavljen je na kreiranje materijala koji imaju za cilj unapređenje znanja i veština dece i mladih o sigurnom korišćenju Interneta, kao i o odgovarajućim načinima komunikacije i korišćenju različitih online komunikacijskih kanala.

5. Pravila bezbednosti na izviđačkim aktivnostima

U cilju obezbeđivanja dodatne brige za fizičku sigurnost dece i mladih, SIS definiše Pravila o bezbednosti na izviđačkim aktivnostima.

Sastavni deo planiranja svake izviđačke aktivnosti je identifikovanje opasnosti i procena rizika, kao i

odabir odgovarajućih mehanizama za njihovu migraciju. Odabir odgovarajućih mehanizama zavisi od lokacije sprovođenja aktivnosti, njenog trajanja, svrhe i slično, a SIS definiše pravila bezbednosti za svaku pojedinačnu vrstu aktivnosti.

Dodatno, Pravila bezbednosti na izviđačkim aktivnostima definišu smernice za sigurnost tokom prevoza na, sa i za vreme izviđačkih aktivnosti (drumski, železnički, pomorski, rečni i avionski saobraćaj), a sadrže i odredbe u vezi sa obezbeđivanjem punoletne pratnje dece i mladih na izviđačkim aktivnostima, kao i odredbe vezane za sprovođenje aktivnosti na i u blizini vodenih površina.

Na ovaj način, objektivne uzroke ugrožavanja nastojimo svesti na minimum, istovremeno omogućujući da aktivnosti ostanu uzbudljive i avanturističke.

6. Registar prijavljenih sumnji i postupanja

Sve prijavljene sumnje i službene zabeleške o postupanjima po protokolima trajno se čuvaju u Registru prijavljenih sumnji i postupanja.

Registar ima dve evidencije:

- **Evidencija prijavljenih sumnji**, koja sadrži pojedinačne prijave o zabrinutosti za dobrobit i bezbednost dece i mladih u SIS, o kojima se, nakon utvrđivanja okolnosti, sastavlja izveštaj;
- **Evidencija o postupanjima po protokolu**, koja sadrži službenu belešku svakog postupanja po protokolu definisanom ovom Politikom i Programom zaštite dece i mladih.

Svi navedeni podaci (prijave, izveštaji, beleške i lični podaci) smatraju se poverljivim, a isti se nadležnim telima dostavljaju na zahtev uz evidentiranje dostave.

Povereništvo za zaštitu dece i mladih na osnovu ovih podataka sastavlja godišnji izveštaj o zaštiti dece i mladih koji se dostavlja Starešinstvu SIS.

Na osnovu zaključaka koji proizlaze iz tog izveštaja, obezbeđujemo kontinuirano učenje iz prošlih incidenata i preduzetih mera, te kontinuirano radimo na unapređenju sistema zaštite dece i mladih u SIS.

7. Saradnja s ostalim akterima

U cilju unapređenja sistema zaštite dece i mladih, SIS ostvaruje saradnju s relevantnim institucijama, ustanovama i organizacijama čije je područje delovanja usmereno na brigu o deci i zaštitu dece i mladih u najširem smislu.

Od tih aktera SIS kontinuirano uči i u najkraćem roku implementira novostečena znanja u svoje delovanje.

8. Ostali akti kojima se postiže sveobuhvatna primena sistema zaštite dece i mladih

SIS kreira i implementira više akata - uputstava, smernica i dr. sa ciljem što sveobuhvatnije primene sistema zaštite dece i mladih. Ovi akti su pre svega namenjeni izviđačkim vođama i volonterima kako bi im približili i olakšali primenu mera i aktivnosti u praksi.

Osim navedenih zadataka, aktivnosti i mera koji čine osnovu sistema zaštite dece i mladih u SIS, a koji su detaljnije opisani u Programu zaštite dece i mladih, bitni elementi sistema su i oni koji su ugrađeni u ostale programe i druga područja:

a) Programi za decu i mlade

Programi za decu i mlade obuhvataju sve različite prilike za učenje koje SIS nudi deci i mladima, objašnjavaju njihov doprinos ostvarivanju svrhe izviđaštva te način na koji se provode. U SIS, programi za decu i mlade su namenjeni osobama od 6. do 26. godine starosti.

S obzirom na to da izviđaštvo kao vaspitno-obrazovni pokret mladih ne stavlja naglasak na sadržaj (koji može i treba da bude raznovrstan) već na način rada, bitno je naglasiti da se sprovođenjem ovih programa deci i mladima pružaju prilike za jačanje motivacije, osnaživanje i upoznavanje sebe samih te izgradnju partnerskih odnosa s drugima.

Sve to nam omogućuje Izviđački metod, vrlo vredan alat koji koristimo u svrhu podržavanja zdravog razvoja dece i mladih. Pravilnom primenom Izviđačkog metoda, obezbeđujemo da svako dete i mlada osoba poštuje sebe i druge te da doprinosi stvaranju bezbednog okruženja za sve.

U cilju jačanja bezbednog okruženja za sve, programi za decu i mlade stavljaju naglasak na:

- prihvatanje grešaka kao sastavnog dela iskustvenog učenja,
- pružanje prilika za učenje koje su izazovne i privlačne, a istovremeno svrhovite i bezbedne,
- podsticanje razvoja i pozitivnih promena u ponašanjima i razmišljanjima dece i mladih,
- promovisanje brige o vlastitoj sigurnosti i sigurnosti drugih, a posebno vezano uz sigurnost na internetu.

b) Politika za odrasle u izviđaštvu

Politika za odrasle u izviđaštvu je alat koji koristimo u svrhu sistematskog upravljanja resursima odraslih u Savezu izviđača Srbije, tj. s ciljem poboljšanja efikasnosti, posvećenosti i motivacije, kako bi se postigla kvalitetnija realizacija programa za decu i mlade, te efikasnija i uspešnija organizacija.

Razvoj, podrška i sprovođenje izviđačkog programa, kao i svi ostali zadaci izviđačkih vođa i volontera, zahtevaju aktivno uključivanje kompetentnih odraslih osoba.

Zaštita dece i mladih deo je ciklusa uloge odraslih u izviđaštvu i svih procesa koji čine sastavni deo ovog ciklusa. Za preuzimanje bilo koje uloge u Savezu izviđača Srbije, odrasle osobe su dužne da ispunе osnovne preduslove vezane za zaštitu dece i mladih. Oni obuhvataju, između ostalog:

- sklapanje pisanog ugovora o volontiranju,

- dostava uverenja da se protiv osobe ne vodi krivični i/ili prekršajni postupak,
- proces intervjua.

Odrasli koji žele da se pridruže izviđaštvu trebalo bi da razvijaju kompetencije potrebne za obavljanje različitih uloga u Izviđačkom pokretu. Takođe, odgovornost za zaštitu dece i mladih mora biti deo opisa svake uloge koju osoba može obavljati u Savezu izviđača Srbije.

U skladu s tim, sve odrasle osobe pre nego što se uključe u rad sa decom i mladima, dužne su da učestvuju u osnovnoj edukaciji o zaštiti dece i mladih u Savezu izviđača Srbije.

Edukacija mora biti ažurna i relevantna, te usklađena sa zakonskim okvirom Republike Srbije.

Takođe, mora sadržati informacije o merama i aktivnostima Saveza izviđača Srbije vezano za zaštitu dece i mladih, o prepoznavanju znakova različitih vrsta zlostavljanja i o protokolima o postupanju u slučaju zlostavljanja, kao i o dostupnim načinima pomoći i podrške izviđačkim vođama pri bavljenju ovom delatnošću.

Ova edukacija mora biti deo programa i obrazovanja u Savezu izviđača Srbije.

Tokom delovanja u odabranoj ulozi, odrasli su dužni da sprovedu mere i aktivnosti sistema zaštite dece i mladih, u skladu sa znanjem i mogućnostima koje imaju, tj. u skladu sa opisom pojedine uloge i nivoom na kojem deluju.

Tokom rada, odraslima mora biti omogućeno unapređenje njihovih kompetencija vezanih za zaštitu dece i mladih kroz programe kontinuiranog usavršavanja.

Pri evaluaciji učinka odrasle osobe u obavljanju pojedine uloge, bitno je uključiti procenu elemenata koji se odnose na zaštitu dece i mladih (npr. procena i upravljanje rizicima na izviđačkim aktivnostima, podsticanje otvorene komunikacije i saradnje, pravilno postupanje po protokolima i sl.).

Bezbedno okruženje je od velike važnosti i za odrasle osobe. S obzirom na to da su deca i mladi u fokusu izviđaštva, ponekad je lako zaboraviti na one koji im uvek pružaju podršku.

Stvaranje bezbednog okruženja u izviđaštvu podrazumeva i brigu, podršku i uvažavanje mišljenja odraslih kako bi oni mogli da obavljaju svoju ulogu na najbolji način u svim situacijama.

U tom smislu, Savez izviđača Srbije mora odraslim osobama omogućiti najbolje moguće uslove za obavljanje njihove uloge, bez obzira na to da li je reč o volonterima ili zaposlenima.

Savez izviđača Srbije brine o tome da se odnosi između odraslih osoba zasnivaju na saradnji i kvalitetnoj komunikaciji, te da je obavljanje pojedine uloge za svaku odraslu osobu prilika za lični napredak. Dobrobit odraslih je ključna kako bi svaka odrasla osoba mogla mladima pružiti podršku koja im je potrebna.

U svrhu promovisanja dobrobiti odraslih, Savez izviđača Srbije u svim delovima ciklusa uloge odraslih u izviđaštvu brine o pet elemenata:

a. Pozitivne emocije

Važno je pobrinuti se da osobe doživljavaju i razmišljaju o svojim pozitivnim iskustvima i emocijama koje ta iskustva prate.

b. Angažovanost

Potpuna uključenost u ulogu koju osoba obavlja postiže se korišćenjem različitih veština, ličnih snaga i proživljenih iskustava pri obavljanju zadataka koji su za osobu izazovni.

c. Pozitivni odnosi

Tokom rada usmerenog na zajednički cilj, osobe dele iskustva i zabavne trenutke, te razvijaju bliske odnose u koje ulažu vreme i u kojima se osećaju podržano i cenjeno.

d. Smisao

Pripadanje i služenje nečemu većem od same osobe od velikog je značaja svakom pojedincu.

e. **Postignuće**

Iskustvo sopstvenog postignuća ili pružanje podrške drugima da postignu uspeh snažan je motivator za obavljanje bilo koje uloge u izviđaštvu.

Pozitivna iskustva koja odrasli doživljavaju kroz sprovođenje programa za decu i mlade Saveza izviđača Srbije ključna su za izgradnju saradničkih odnosa s drugim odraslim osobama i kvalitetno pružanje podrške deci i mladima. Na taj način, pružajući pozitivna iskustva odraslima, Savez izviđača Srbije brine o dobrobiti kako odraslih, tako i dece i mladih.